

Lieta C-163/24**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar
Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2024. gada 1. marts

Iesniedzējtiesa:*Curtea de Apel București* (Bukarestes Apelācijas tiesa, Rumānija)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2023. gada 21. decembris

Apelācijas sūdzības iesniedzējs–prasītājs pirmajā instancē:

BX

Atbildētājas apelācijas instancē un pirmajā instancē:*Statul Român – Ministerul Finanțelor Publice* (Rumānijas valsts – Finanšu ministrija)*Curtea de Apel București* (Bukarestes Apelācijas tiesa, Rumānija)**Pamatlietas priekšmets**

Apelācijas tiesvedība, kurā apelācijas sūdzības iesniedzējs–prasītājs pirmajā instancē (turpmāk tekstā – “prasītājs”) pārsūdz *Tribunalul București* (Bukarestes apgabaltiesa, Rumānija) 2016. gada 1. jūlija spriedumu civillietā, ar ko prasītāja prasības pieteikums par deliktatbildību ir noraidīts kā nepamatots. Minētais prasības pieteikums ir iesniegts pēc tam, kad tika noraidīta pirmā atcelšanas prasība pret *Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură* (Lauksaimniecības maksājumu un intervences aģentūra, Rumānija; turpmāk tekstā – “APIA”) lēmumu par prasītāja izslēgšanu no subsīdijas samaksas saskaņā ar dažām maksājumu shēmām 2007. gadam. Prasītāja ārkārtas pārsūdzības par galīgu nolēmumu par minētās prasības noraidīšanu tika noraidītas kā nepieņemamas.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Saskaņā ar LESD 267. pantu iesniegtais lūgums interpretēt Padomes Regulas (EK) Nr. 1782/2003 20. panta 1. punktu un Komisijas Regulas (EK) Nr. 796/2004 68. panta 1. punktu.

Prejudiciālie jautājumi

1. Vai Padomes Regulas [(EK) Nr. 1782/2003 (2003. gada 29. septembris), ar ko izveido kopīgus tiešā atbalsta shēmu noteikumus saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku un izveido dažas atbalsta shēmas lauksaimniekiem,] 20. panta 1. punkts (redakcijā pirms tā atcelšanas ar [Regulu (EK) Nr. 73/2009]) ir uzskatāms par Eiropas Savienības tiesību normu, kas piešķir indivīdiem konkrētas tiesības, kuru pārkāpums var izraisīt valsts atbildību par valsts pēdējās instances tiesas nolēmumu?

2. Vai Komisijas Regulas [(EK) Nr. 796/2004 (2004. gada 21. aprīlis), ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus, lai ieviestu savstarpēju atbilstību, modulāciju un integrēto administrēšanas un kontroles sistēmu, kura paredzēta Padomes Regulā (EK) Nr. 1782/2003] 68. panta 1. punktā paredzētais jēdziens “pareiza faktiskā informācija” ir jāinterpretē tādā nozīmē, ka tas ietver gan platību pareizo deklarēšanu, ko veicis lauksaimnieks, gan izmantotā zemesgabala un tā robežu pareizo identifikāciju?

3. Vai lietas apstākļos tas, ka valsts pēdējās instances tiesa neiesniedza Eiropas Savienības Tiesā prejudiciālu jautājumu par Regulas (EK) Nr. 796/[2004] 68. panta interpretāciju, ir uzskatāms par acīmredzamu un pietiekami smagu pārkāpumu, lai izraisītu valsts atbildību par kaitējumu, kas, saskaņā ar apgalvoto, esot nodarīts ar minētās tiesas spriedumu?

Atbilstošās Savienības tiesību normas un judikatūra

Padomes Regula (EK) Nr. 1782/2003 (2003. gada 29. septembris), ar ko izveido kopīgus tiešā atbalsta shēmu noteikumus saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku un izveido dažas atbalsta shēmas lauksaimniekiem, un groza Regulas (EEK) Nr. 2019/93, (EK) Nr. 1452/2001, (EK) Nr. 1453/2001, (EK) Nr. 1454/2001, (EK) Nr. 1868/94, (EK) Nr. 1251/1999, (EK) Nr. 1254/1999, (EK) Nr. 1673/2000, (EEK) Nr. 2358/71 un (EK) Nr. 2529/2001 – 14., 15. un 16. apsvērumi un 20. panta 1. punkts.

Komisijas Regula (EK) Nr. 1973/2004 (2004. gada 29. oktobris), ar kuru nosaka sīki izstrādātus noteikumus Padomes Regulas (EK) Nr. 1782/2003 piemērošanai attiecībā uz šīs Regulas IV un IV a) sadaļā minētajām atbalsta shēmām un atmatā atstātas zemes izmantošanu izejvielu ražošanai – 138. panta 1. punkts.

Komisijas Regula (EK) Nr. 796/2004 (2004. gada 21. aprīlis), ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus, lai ieviestu savstarpēju atbilstību, modulāciju un integrēto administrēšanas un kontroles sistēmu[, kura paredzēta Padomes Regulā (EK) Nr. 1782/2003, ar ko ievieš kopīgus tiešā atbalsta shēmu noteikumus saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku un izveido dažas atbalsta shēmas lauksaimniekiem] – 36., 37., 55.–58. un 67. apsvērumi, 6. pants un 68. panta 1. punkts un 2. punkta otrā daļa.

Tiesas spriedums, 1982. gada 6. oktobris, *CILFIT*, C-283/81, EU:C:1982:335, 16. punkts; Tiesas spriedums, 1991. gada 19. novembris, *Francovich un Bonifaci*, C-6/90 un C-9/90, EU:C:1991:428, 41.–43. punkts; Tiesas spriedums, 1996. gada 5. marts, *Brasserie du pêcheur un Factortame*, C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79, 51. punkts; Tiesas spriedums, 2003. gada 30. septembris, *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, 51. punkts; Tiesas spriedums, 2005. gada 15. septembris, *Intermodal Transports*, C-495/03, EU:C:2005:552, 37. punkts; Tiesas spriedums, 2016. gada 28. jūlijs, *Tomášová*, C-168/15, EU:C:2016:602, 22. punkts; Tiesas spriedums, 2018. gada 4. oktobris, *Kantarev*, C-571/16, EU:C:2018:807, 95. punkts; Tiesas spriedums, 2019. gada 29. jūlijs, *Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe*, C-620/17, EU:C:2019:630.

Atbilstošās valsts tiesību normas

Codul civil (Legea nr. 287/2009) (Civilkodekss (Likums Nr. 287/2009)), spēkā no 2011. gada 1. oktobra – 1349. pants par deliktatbildību un 1357. pants par atbildības rašanās nosacījumiem.

Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor (Likums Nr. 303/2004 par tiesnešu un prokuroru statusu), spēkā līdz 2022. gada 16. decembrim – 96. pants, kurā ir regulēta valsts atbildība par kaitējumu, kas ir nodarīts ar tiesas kļūdām, un 99.bis pants, kurā ir definēti tiesneša ļauns nolūks un rupja neuzmanība.

Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ (Likums Nr. 554/2004 par administratīvo procesu) šobrīd spēkā esošā redakcijā, pēc attiecīgā administratīva prasības pieteikuma iesniegšanas datuma – 21. pants, saskaņā ar kuru galīgo spriedumu pashudināšana, pārkāpjot Rumānijas konstitūcijā noteikto Savienības tiesību pārākuma principu, ir pamats revīzijai, papildus Civilprocesa kodeksā paredzētajiem pamatiem.

Ordonanța de urgență a Guvernului [OUG] nr. 125/2006 pentru aprobarea schemelor de plăți directe și plăți naționale directe complementare, care se acordă în agricultură începând cu anul 2007, și pentru modificarea articolului 2 din Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură (Valdības ārkārtas rīkojums Nr. 125/2006, ar ko apstiprina to tiešo maksājumu shēmas un valsts papildu tiešo maksājumu shēmas, kurus lauksaimniecības nozarei piešķir no 2007. gada, un ar ko groza 2. pantu Likumā Nr. 36/1991 par lauksaimniecības sabiedrībām un citām apvienību formām

lauksaimniecības nozarē) (spēkā līdz 2015. gada 23. martam) – *kas regulē to tiešo maksājumu shēmu un valsts papildu tiešo maksājumu shēmu apstiprināšanu, kurus lauksaimniecības nozarei piešķir no 2007. gada.*

7. panta 1. punkts

“Lai saņemtu maksājumus vienotā platībmaksājuma shēmu ietvaros, pieteikuma iesniedzējiem ir jābūt reģistrētiem *Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură* [(Lauksaimniecības maksājumu un intervences aģentūra, Rumānija)] pārvaldītājā Lauksaimnieku reģistrā, ir jāiesniedz maksājumu pieteikums noteiktā termiņā un ir jāatbilst šādiem vispārīgiem nosacījumiem:

- a) ir jāizmanto lauksaimniecības zeme vismaz viena hektāra platībā un lauksaimniecības zemesgabalu platībai ir jābūt vismaz 0,3 hektāriem, un vīna dārzu, augļu dārzu, apiņu audzēšanas, ābeļdārzu, vīnogu stādu un augļu koku stādu audzētavu gadījumā lauksaimniecības zemesgabalu platībai ir jābūt vismaz 0,1 hektāram;
- b) ir jādeklarē visi lauksaimniecības zemesgabali;
- c) ir jāiesniedz patiesi, pilnīgi un spēkā esoši dati vienotā platībmaksājuma pieteikuma veidlapā un pievienotajos dokumentos, tostarp platību sarakstā; pretējā gadījumā ir paredzēta kriminālvajāšana;
- f) ir jāiesniedz dokumenti, kas pierāda zemes, par kuru ir iesniegts pieteikums, likumīgu lietošanu;
- g) ir jāiesniedz visa [APIA] pieprasītā informācija paredzētajā termiņā;
- h) ir jāļauj [APIA] vai citām šajā ziņā pilnvarotām iestādēm veikt pārbaudes;
- i) ir jāatzīmē izmantotā zemesgabala robežas, ja tajā tiek audzēta tāda pati kultūra kā blakus esošajos zemesgabalos;
- j) 10 dienu laikā rakstiski jāpaziņo [APIA] par jebkādam izmaiņām maksājuma pieteikumā deklarētajos datos, kas notikušas laikā no pieteikuma iesniegšanas dienas līdz maksājuma piešķiršanas dienai. Šīs izmaiņas attiecas uz saimniecības izmantoto lauksaimniecības platību, saimniecības īpašumtiesību nodošanu citam lauksaimniecības lietotājam, lauksaimniecības maksājumu mūža garumā apstiprināšanu, citām izmaiņām pieteikuma veidlapā ietvertajā informācijā”.

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Prasītājs iesniedza *Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Argeș* (Lauksaimniecības maksājumu un intervences aģentūras Ardžešas apgabala centrs, Rumānija; turpmāk tekstā – “APIA Argeș”) 2007. gada 14. maijā pieteikumu atbalsta shēmām *SAPS*, *PNCD* un *LFA* (vienotā platībmaksājuma shēma, valsts papildu tiešie maksājumi un dabiski mazāk labvēlīgie apvidi) par

2007. gadu, ar ko pieprasīja atbalstu kopējai lauksaimniecības platībai 264,71 hektāri.
- 2 Pēc *APIA Argeș* veiktās administratīvās pārbaudes tika konstatēts, ka par dažām prasītāja deklarētajām platībām pieteikumus bija iesniegušas arī citas personas, tāpēc, lai noskaidrotu šo situāciju, 2007. gada 20. oktobrī tika izdots lūgums sniegt paskaidrojumus. 2007. gada 28. novembrī prasītājs kopā ar pārējo ieinteresēto personu pārstāvjiem paskaidroja jautājumus par to pašu platību deklarēšanu, nosakot katra lauksaimnieka izmantotās platības. Tajā pašā datumā prasītājs iesniedza *APIA Argeș* veidlapu M1.1 “Platības deklarācijas grozījums”, labojot sākotnējo deklarāciju tādā nozīmē, ka konkrētam fiziskajam blokam ir deklarēta 45 hektāru platība, nevis 129,09 hektāri, kā bija deklarēts sākotnējā pieteikumā.
  - 3 Prasītājs paskaidroja, ka atšķirību izraisīja divas kļūdas: 52 hektāru kļūda radās nepareizas kalna robežu noteikšanas dēļ, jo *APIA* kartē nebija atskaites punktu (ieleju, upju, kalnu virsotņu nosaukumu utt.), un vēl viena kļūda aptuveni 33 hektāru apmērā radās no starpības starp nomas līgumā minēto platību un attiecīgo kalnu veidojošo divu fizisku bloku platību summu.
  - 4 *APIA Argeș*, ņemot vērā platības deklarācijas grozījumu, uzskatīja, ka prasītājs ir vainojams platību pārdeklarēšanā ar procentuālo starpību 46,56 %, tāpēc tā pieņēma 2008. gada 28. maija lēmumu par tā maksājuma pieteikuma izslēgšanu saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1973/2004 138. panta 1. punktu.
  - 5 Prasītājs uzsāka tiesvedību pret *APIA*, vēršoties *Tribunalul București – Secția de contencios administrativ și fiscal* (Bukarestes apgabaltiesas Administratīvo un nodokļu lietu palāta, Rumānija) ar prasības pieteikumu, par ko uzsākta tiesvedība Nr. 44537/3/2008, un lūdzot šai tiesu iestādei atzīt, ka viņam bija tiesības saņemt subsīdiju par 2007. gadu, uzlikt *APIA* pienākumu pārskatīt 2008. gada 28. maija lēmumu un noteikt maksājuma summu, uz ko saskaņā ar likumu viņam ir tiesības (28 168,82 EUR) par izmantotajām ganībām 263,26 hektāru platībā, atjauninot summu maksājuma dienā. Prasītājs iesniedza blakusprasību piespriest *APIA Argeș* pienākumu atlīdzināt materiālo un morālo kaitējumu, kas nodarīts, prettiesiski noraidot pieteikumu subsīdijas piešķiršanai saskaņā ar maksājumu shēmām 2007. gadam.
  - 6 Prasītājs lūdza atcelt *APIA* lēmumu par tā izslēgšanu no subsīdijas piešķiršanas 2007. gadam, jo sākotnēja subsīdijas pieteikuma grozīšanā saistībā ar izmantoto platību un tāad platību pārdeklarēšanā, kas izraisīja Regulas (EK) Nr. 1973/2004 138. panta 1. punktā paredzētā soda piemērošanu, bija vainojama vienīgi atbildētāja *APIA*, kura, lai identificētu izmantoto ganību fiziskus blokus, izmantoja kļūdainas topogrāfiskās kartes, kuras neatbilst Eiropas tiesiskajā regulējumā (Regulas Nr. 1782/2003 20. pants) noteiktajām prasībām, tādā nozīmē, ka netika garantēta pietiekama kartogrāfijas precizitāte.
  - 7 Tika veikta atsauce arī uz Regulas (EK) Nr. 796/2004, ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus, lai ieviestu savstarpēju atbilstību, modulāciju un integrēto

administrēšanas un kontroles sistēmu, 68. panta tiesību normām par izņēmuma situācijām, kurās regulā paredzētos samazinājumus un nepiešķiršanu nepiemēro. Prasītājs apgalvoja, ka ir iesniedzis pareizu faktisko informāciju, tātad ir notikusi nevis platību pārdeklarēšana, bet tikai kļūdaina identificēšana, un ka viņš ar visiem pierādīšanas līdzekļiem var pierādīt savu nevainīgumu, tādā nozīmē, ka, ja pārdeklarēšana pastāv, tajā ir vainojams nevis viņš, bet *APIA* karšu neprecizitātes un kļūdas.

- 8 Savas prasības pamatojumam prasītājs lūdza pieņemt pierādījumus ar dokumentiem, liecinieku liecībām un topogrāfisko atzinumu. *Tribunalul București – Secția de contencios administrativ și fiscal* pieņēma pierādījumu ar dokumentiem un noraidīja kā lietas nolūkiem nelietderīgus pierādījumus ar liecinieku liecībām un eksperta topogrāfiskiem atzinumiem.
- 9 Ar 2011. gada 20. janvāra spriedumu civillietā Nr. 220 *Tribunalul București – Secția de contencios administrativ și fiscal* noraidīja prasītāja prasības pieteikumu, būtībā atzīstot par nepamatotu viņa iebildumu, kas bija balstīts uz Regulas (EK) Nr. 796/2004 68. pantu attiecībā uz viņa vainas neesamību platību pārdeklarēšanā, jo no nomas akta un no pirkuma–pārdevuma līguma viņam bija zināms, ka zemesgabala platība aktos bija 211,06 hektāri, nevis 264,71 hektāri, kā viņš bija deklarējis, un tas, kas ir būtisks vērtējumā par prasītāja vainu pieteikuma iesniegšanas brīdī, ir pārdeklarēšana salīdzinājumā ar platību, kas ir norādīta prasītāja tiesiskajā pamatā uz zemesgabalu.
- 10 Prasītājs pārsūdzēja minēto spriedumu, lūdzot *Curtea de Apel București – Secția a VII a contencios administrativ și fiscal* (Bukarestes apelācijas tiesas VII administratīvo un nodokļu lietu palāta, Rumānija, turpmāk tekstā arī – “*Curtea de Apel*”) atcelt spriedumu un izskatīt lietu no jauna, pieņemot izšķirošus pierādījumus, proti, pierādījumu ar eksperta topogrāfisko atzinumu un pierādījumu ar liecinieku liecībām.
- 11 Prasītājs apgalvoja, ka šajā gadījumā ir notikusi nevis pārdeklarēšana, bet gan kalna robežu kļūdaina identificēšana, apstākļi, kas nav sodāms nedz saskaņā ar Eiropas tiesisko regulējumu, nedz saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu, it īpaši, ja lauksaimnieks nav vainojams. Turklāt viņš apgalvoja, ka prasītāja vai *APIA* vaina varēja tikt noteikta vienīgi atsaucoties uz reālo situāciju un ka, lai konstatētu faktisko platību, bija jāveic vai nu topogrāfiskais atzinums vai nu *APIA* pārbaude uz vietas; taču šāda pārbaude tika veikta tikai attiecīgā kalna platības daļā un nekādi pārkāpumi netika konstatēti.
- 12 Turklāt prasītājs apgalvoja, ka attiecīgā kalna robežas ir tieši minētas viņa nomas līgumā un ka šīs robežas ir tādas pašas kā robežas, kas norādītas īpašnieka, no kā prasītājs nomāja zemesgabalu, īpašumtiesību aktā, kurā ir norādīta 261,76 hektāru platība.
- 13 Prasītājs deklarēja arī, ka ir kļūdaini pieprasījis izņemt 84,09 hektāru platību, izmantojot izņemšanas veidlapu, jo tolaik viņam nebija zināms apstākļi, ka daži

- APIA* kartē ietvertie dati bija kļūdaini. Paziņojumā, kas 2008. gada 15. maijā iesniegts *APIA Argeș*, prasītājs paziņoja par šādu faktisko situāciju, šī iemesla dēļ *APIA* vajadzēja atsaukt izņemšanas veidlapu M.1.1, it īpaši tāpēc, ka maksājuma procedūrai bija jāsākas piecas dienas vēlāk, un *APIA* bija pienākums saskaņā ar savām procedūrām, kā arī Eiropas tiesību aktiem pārbaudīt lauksaimnieka paziņojumus, tostarp veicot pārbaudi uz vietas.
- 14 Apelācijas instances tiesu iestādē (*Curtea de Apel București* [Bukarestes apelācijas tiesa], pēdējās instances tiesa šajā lietā) prasītājs lūdza iesniegt Eiropas Savienības Tiesā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par *Regulas* (EK) Nr. 796/2004 68. panta 1. un 2. punkta interpretāciju.
  - 15 2012. gada 2. aprīlī *Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal* lūgumu iesniegt Tiesā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu noraidīja ar pamatojumu, ka prasītāja izvirzītie aspekti nepieprasīja Tiesas interpretāciju prejudiciāla nolēmuma tiesvedībā.
  - 16 Ar 2012. gada 9. aprīļa (galīgu) nolēmumu civillietā Nr. 1606 *Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal* noraidīja prasītāja apelāciju kā nepamatotu.
  - 17 *Curtea de Apel* būtībā uzskatīja, ka ir iestājušies *Regulas* (EK) Nr. 1973/2004 138. panta 1. punktā paredzētie nosacījumi, lai piemērotu sodu nepiešķirt prasītājam atbalstu par 2007. gadu, jo viņš ir pārdeklarējis izmantoto platību, kurai ir pieprasījis atbalstu, kā ir konstatēts atbildētājas *APIA Argeș* veiktajā administratīvajā pārbaudē, pēc kuras prasītājs bija atzinis, ka sākotnēji deklarētā platība neatbilda reālajai platībai, un grozījis deklarāciju.
  - 18 Attiecībā uz platību, kura ir jānorāda atbalsta pieteikumā, tiesa uzskatīja, ka deklarējamā platība esot faktiskā neto lauksaimniecības platība, kas izriet no zemesgabala turētāja veiktā mērījuma un kas varētu atšķirties no platības, kas ir norādīta īpašumtiesību aktā. Tomēr izskatāmajā lietā abi lauksaimnieki konstatēja, ka faktiski prasītājs bija iznomājis nevis 129,09 hektārus, kā ir deklarēts sākotnējā pieteikumā, bet vienīgi 45 hektārus. Prasītājs, iesniedzot veidlapu, ar kuru ir grozījis sākotnējo deklarāciju, atzina, ka tā sākotnējā deklarācijā bija pieļauta kļūda.
  - 19 Gan sākotnēja deklarācija, gan platību izmaiņu deklarācija tika veiktas pamatojoties uz tām pašām *APIA* kartēm, tāpēc attaisnojums par pārdeklarēšanu, pamatojoties uz kļūdām *APIA* kartēs, ir nepamatots. Tā kā šajās kartēs nebija pietiekamas informācijas, lai pareizi identificētu platības, prasītājam bija jāveic papildu darbības, lai noteiktu precīzu viņa izmantoto platību, lai izvairītos no pārdeklarēšanas, it īpaši tāpēc, ka pastāvēja būtiska atšķirība starp viņa sākotnēji noteikto platību un nomas līgumā minēto platību, kas izraisīja šaubas par *APIA* kartēs noteikto platību precizitāti.
  - 20 *APIA* karšu neprecizitāte nevar attaisnot to, ka prasītājs pārdeklarēja izmantotās platības, arī ņemot vērā Valdības ārkārtas rīkojuma Nr. 125/2006 7. panta

1. punkta c) un f) apakšpunktā paredzētos pienākumus. Prasītājam bija jāgarantē, ka deklarētā platība bija platība, kas tika faktiski izmantota un par kuru viņam bija lietošanas tiesības apliecināšie dokumenti, un viņš nevarēja attaisnot lielākas platības deklarēšanu nekā viņa izmantotā, pamatojoties uz “neprecizitātēm” *APIA* kartēs, kuras var attaisnot vienīgi platību atrašanās vietas kartē kļūdainu noteikšanu, taču nekādā gadījumā nevar attaisnot kļūdu platību deklarēšanā 46,56 % apmērā.
- 21 Tāpat netika pieņemts prasītāja arguments, saskaņā ar kuru ar 2008. gada 15. maija paziņojumu viņš esot atsaucis izņemšanas deklarāciju, jo Regula (EK) Nr. 796/2004 neļauj atsaukt pieteikumu par zemesgabala izņemšanu, bet [pieļauj] vienīgi platību izņemšanu.
- 22 Tā uzskatīja, ka prasītāja situācija turklāt neietilpst gadījumos, kas minēti Regulas (EK) Nr. 796/2004 68. panta 1. punktā, kurā ir regulēti izņēmumi no samazinājumu un nepiešķiršanu piemērošanas.
- 23 Runājot par prasītāja pieprasītajiem pierādījumiem, *Curtea de Apel* uzskatīja, ka pierādījums ar liecinieku liecībām lietas nolūkiem neesot būtisks, jo materiālais kaitējums varēja tikt pierādīts ar dokumentiem, kas pievienoti lietas materiāliem, un prasījums atlīdzināt kaitējumu tika noraidīts tāpēc, ka tika noraidīts prasības pieteikuma prioritārais prasījums, nevis tāpēc, ka netika pierādīts materiālais kaitējums. Runājot par pierādījumu ar eksperta topogrāfisko atzinumu, tika uzskatīts, ka tas nav lietderīgs lietas nolūkiem, ņemot vērā iemeslus, kuri pamatoja apstrīdēto lēmumu (pārdeklarēšanas konstatējums pamatojoties uz to, ka prasītājs izņēma zemesgabala platības), un ņemot vērā apstākli, ka *APIA* karšu neprecizitāte vai neatbilstība nevarēja attaisnot kļūdainus prasītāja paziņojumus par tā izmantotajām platībām, kurām viņš pieprasīja atbalstu.
- 24 Ārkārtas pārsūdzības (revīzijas sūdzības, prasības atcelt aktu), kuras prasītājs cēla par *Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal* 2012. gada 9. aprīļa spriedumu civillietā Nr. 1606, tika noraidītas kā nepieņemamas.
- 25 2013. gada 8. aprīlī prasītājs ar prasību, kas iesniegta *Tribunalul București, Secția a IV-a Civilă* (Bukarestes apelācijas tiesas IV Civillietu palāta, Rumānija) pret atbildētājām *Statul Român* (Rumānijas valsts), ar *Ministerul Finanțelor Publice* (Finanšu ministrija, Rumānija) starpniecību, un *Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal* nepiemēroja (pārkāpa) Savienības tiesības, un atzīt Rumānijas valsts mantisko atbildību par nodarīto materiālo un morālo kaitējumu.
- 26 Prasītājs apgalvoja, ka abas tiesu iestādes (*Tribunalul București* un *Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal*) nepiemēroja Regulas (EK) Nr. 1782/2003 20. pantu, to skatot kopā ar Regulas (EK) Nr. 796/2004 68. pantu, un ka nav ievērots LESD 267. pants, to skatot kopā ar Rumānijas

- konstitūcijas 148. panta 2. un 4. punktu, tādā nozīmē, ka apelācijas instances tiesu iestāde nepamatoti atteica uz lūgumu iesniegt Eiropas Savienības Tiesā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.
- 27 Prasītājs tostarp atsauca uz LESD 267. pantu un Tiesas judikatūru lietās *Köbler*, *Cilfit*, *Francovich* un *Bonifaci*, *Brasserie du Pêcheur* un *Factortame*.
- 28 Atbildētāja Rumānijas valsts, ar Finanšu ministrijas starpniecību, savā aizstāvībā būtībā apgalvoja, ka nav iespējams atgriezties pie visiem aspektiem, kurus tiesa, kas izskatīja lietu, izlēma galīgā veidā, atsaucoties uz tiem jaunajā tiesvedībā, un ka tiesa, kas izskata lietu, var pārbaudīt veidu, kādā lieta tika izlemta ar galīgu nolēmumu, vienīgi izmantojot ārkārtas tiesību aizsardzības līdzekļus, ar likumā paredzētajiem nosacījumiem. Tā apgalvo, ka valsts atbildība ir tieša atbildība, taču ierobežota līdz kaitējumam, kas nodarīts ar kriminālprocesos pieļautajām tiesas kļūdām, un ka neiestājas nosacījumi, lai izraisītu Finanšu ministrijas civiltiesisku atbildību par savu rīcību.
- 29 *Tribunalul București* apmierināja pēc savas ierosmes izvirzīto iebildumu par *Curtea de Apel București* procesuālas tiesībspējas neesamību, uzskatot, ka Rumānijas valsts ar Finanšu ministrijas starpniecību ir vienīgais subjekts, kas var būt atbildētājs šādās tiesvedībās par civiltiesisku atbildību.
- 30 Ar 2016. gada 1. jūlija spriedumu civillietā Nr. 960 *Tribunalul București – Secția a IV a civilă* kā nepamatotu noraidīja prasību, kas bija vērsta pret atbildētāju Rumānijas valsti, ar Finanšu ministrijas starpniecību.
- 31 Minētajās Savienības tiesību normās nav konstatējama tiesību piešķiršana indivīdiem, savukārt tiesības uz informāciju, uz kurām atsauca prasītājs, tādā nozīmē, ka ir piekļuve informācijai, kura ir lietderīga pieprasītās subsīdijas saņemšanas procesā un zemesgabala pareizas identifikācijas procesā, ir vispārīgas tiesības, kuras varētu tikt atzītas saistībā ar lielāko daļu tiesību normu, kurās ir paredzēti nosacījumi saistībā ar kāda konkrēta mehānisma darbību. Taču pastāvīgajā Tiesas judikatūrā valsts atbildības rašanās nosacījumu analīzē ir atsauce uz tādām Savienības tiesību normām, kuru priekšmets ir konkrēto tiesību piešķiršana indivīdiem, uz kurām tie var atsaukties valstu tiesās, un nevis uz vispārīgām tiesībām, kuras varētu tikt izsecinātas, interpretējot tiesību normas.
- 32 Apgalvojot, ka Tiesa ir atzinusi principu par valsts atbildību par kaitējumu, kas nodarīts ar Savienības tiesību nepiemērošanu, spriedumos *Francovich* un *Bonifaci*, *Brasserie du Pêcheur* un *Factortame*, un plaši atsaucoties uz spriedumos *Köbler* un *Traghetti del Mediterraneo* noteiktajiem nosacījumiem, *Tribunalul* konstatēja, ka Rumānijā nav speciāla tiesiskā regulējuma par valsts atbildību par gadījumiem, kuri izriet no *Köbler* judikatūras, tāpēc būtu jāpiemēro Likuma Nr. 303/2004 par tiesnešu un prokuroru statusu 96. panta tiesību normas.
- 33 Analizējot Likuma Nr. 303/2004 96. pantu, *Tribunalul București* apgalvoja, ka valsts atbild mantiskā ziņā par kaitējumu, kas nodarīts ar tiesas kļūdām, un ka cietušās puses tiesības uz atlīdzinājumu par materiālu kaitējumu, kas nodarīts ar

tiesas kļūdām, kuras ir pieļautas procesos, kas nav kriminālprocesi, var tikt izmantotas vienīgi tad, ja tiesneša vai prokurora kriminālatbildība vai disciplināra atbildība, atkarībā no gadījuma, par procesa laikā izdarīto rīcību ir iepriekš konstatēta ar galīgu spriedumu un ja minētā rīcība var izraisīt tiesas kļūdu.

- 34 Prasītājs pārsūdzēja minēto spriedumu iesniedzējtiesā, *Curtea de Apel București*.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 35 Prasītājs apgalvo, ka tiesas, kas izskatīja lietu pēc būtības, konstatējums, ka Regulas (EK) Nr. 1782/2003 20. panta 1. punkta tiesību normas nepiešķir tiesības indivīdiem, esot kļūdaini un pretējs Savienības judikatūrai un Savienības iestāžu nostājām. Prasītājs atsaucas uz Tiesas spriedumu, 1967. gada 14. jūlijs, *Kampffmeyer u.c.*, Vispārējās tiesas spriedumu, 2002. gada 10. aprīlis, *Lamberts/Ombudsman*, 87. punkts, un Vispārējās tiesas spriedumu, 2011. gada 23. novembris, *Sison/Padome*.
- 36 Tiesas, kas izskatīja lietu pēc būtības, konstatējums esot pretrunā Eiropas Komisijas nostājai, kuras izmeklēšana AA/2008/24 pierāda, ka kļūdaina kartogrāfijas sistēma nepilda funkciju nodrošināt administratīvo kontrolpārbaūžu efektivitāti (vispārēja interese), bet arī noved pie tā, ka lauksaimnieki bieži vien nepareizi lokalizē lauksaimniecības zemesgabalus LPIS GIS sistēmā, kā rezultātā tie tiek sodīti vai nesaņem subsīdijas vai izdevumu kompensāciju.
- 37 Saskaņā ar Tiesas judikatūru pārkāpuma konstatējums var izraisīt vainīgās iestādes atbildību un izraisīt tai pienākumu atlīdzināt nodarīto kaitējumu saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 41. panta 3. punktu, to skatot kopā ar 51. panta 1. punktu, kuri noteikti ietver tiesību atzīšanu indivīdiem pēc Regulas (EK) Nr. 1782/2003 20. panta 1. punkta pārkāpuma.
- 38 Runājot par prasību, ka valsts tiesa acīmredzami pārkāpusi piemērojamās tiesību normas, prasītājs apgalvo, ka apelācijas instances tiesu iestādes (*Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal*) piesardzība un rūpība neesot nekādā veidā konstatējamas: pirmkārt, tai bija iespēja uzdot Tiesai prejudiciālu jautājumu un, otrkārt, tā nepiemēroja acīmredzamus piemērojamo Eiropas tiesību normu noteikumus, proti, tiesību normas, kuras deva prasītājam iespēju pierādīt savu nevainīgumu ar jebkādu pierādīšanas līdzekli, savukārt tā bija ņēmusi vērā vienīgi iestādes paziņojumus un neņēma vērā prasītāja pierādījumus. No šī viedokļa *Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal* nepietiekama piesardzība un rūpība šķiet tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpums.
- 39 Prasītājs uzskata, ka apelācijas instances tiesu iestāde (*Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal*) esot ignorējusi acīmredzamo Regulas (EK) Nr. 796/2004 68. panta tiesību normu nozīmi – kas paredz tiesai vairākus pienākumus: veikt tiesas izmeklēšanu, pieņemt izšķirošu, lietderīgu un atbilstošu pierādījumu, pamatot pierādījumu noraidīšanu – praksē izdarot tiesību uz taisnīgu

tiesu pārkāpumu. Uzskata, ka tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpums pierādot pārkāpuma tīšu raksturu un atteikums iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu pastiprina šo secinājumu.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 40 Pirmais jautājums attiecas uz Regulas Nr. 1782/2003 20. panta 1. punkta interpretāciju un it īpaši uz to, vai šis pants ir uzskatāms par Eiropas Savienības tiesību normu, kas piešķir indivīdiem konkrētas tiesības, kuru pārkāpums varētu izraisīt valsts atbildību par valsts pēdējās instances tiesas nolēmumu. *Tribunalul București – Secția a IV a civilă*, analizējot prasītāja prasības pieteikumu, uzskatīja, ka minētās tiesību normas pārkāpums nevar būt uzskatāms par civiltiesisku deliktu, jo minētā tiesību norma nepiešķir tiesības indivīdiem.
- 41 Prasītājs apstrīd minēto tiesas secinājumu, atsaucoties uz 2010. un 2011. gada Eiropas Komisijas lēmumiem, ar kuriem Rumānija tika sodīta par nepilnībām LPIS GIS sistēmā, administratīvajās pārbaudēs un sodu piemērošanā par neprecīzas informācijas paziņošanu lauksaimniekiem, kā arī par saistībā ar atbalstu par platībām veikto pārbaūžu uz vietas neefektivitāti. Viņš apgalvo, ka minētais tiesas secinājums esot pretrunā Komisijas nostājai izmeklēšanā Nr. AA/2008/24, kas pierāda, ka neprecīza kartogrāfijas sistēma nepilda savu funkciju nodrošināt administratīvo kontrolpārbaūžu efektivitāti (vispārēja interese), bet arī bieži vien izraisa lauksaimniecības zemesgabalu kļūdainu lokalizāciju, kā rezultātā lauksaimnieki tiek sodīti, tātad ir iesaistītas arī lauksaimnieka privātas intereses.
- 42 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa lūdz Tiesu interpretēt Regulas (EK) Nr. 796/2004 68. panta 1. punktā paredzēto jēdzienu “pareiza faktiskā informācija”, tādā nozīmē, ka ir jānosaka, vai tas ietver gan platību pareizo deklarēšanu, ko veicis lauksaimnieks, gan izmantotā zemesgabala un tā robežu pareizo identifikāciju. Jautājuma būtiskums izriet no nepieciešamības izvērtēt, vai iestājas Tiesas judikatūrā paredzētie valsts atbildības rašanās nosacījumi.
- 43 Ar trešo jautājumu Tiesai tiek lūgts noteikt, vai lietas apstākļos tas, ka valsts pēdējās instances tiesa neiesniedza Tiesā prejudiciālu jautājumu par Regulas (EK) Nr. 796/2004 68. panta interpretāciju, ir uzskatāms par acīmredzamu un pietiekami smagu pārkāpumu, lai izraisītu valsts atbildību par kaitējumu, kas, saskaņā ar apgalvojumiem, ir nodarīts ar minētās tiesas nolēmumu.
- 44 Saskaņā ar Tiesas judikatūru dalībvalsts var tikt atzīta par atbildīgu par kaitējumu, kas nodarīts ar valsts pēdējās instances tiesu iestādes spriedumu, kas pārkāpj Savienības tiesību normu, tikai izņēmuma gadījumos, kad valsts pēdējās instances tiesu iestāde ir acīmredzami pārkāpusi piemērojamās tiesības. Turklāt, lai noteiktu, vai pastāv pietiekami būtisks Savienības tiesību pārkāpums, valsts tiesai, kas izskata prasību atlīdzināt kaitējumu, ir jāņem vērā visi tās izskatāmo situāciju raksturojošie elementi, tostarp arī tas, ka attiecīgā valsts tiesa nav izpildījusi savu pienākumu uzsākt prejudiciālā nolēmuma procedūru saskaņā ar LESD 267. panta

trešo daļu (spriedumi, 1996. gada 5. marts, *Brasserie du pêcheur* un *Factortame*/Komisija, apvienotās lietas C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79, 56. punkts; 2003. gada 30. septembris, *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, 54. un 55. punkts; un 2016. gada 28. jūlijs, *Tomášová*, C-168/15, EU:C:2016:602, 22. punkts).

- 45 Šajā lietā, lai gan administratīvajai tiesai, kas izlēma lietu kā pēdējās instances tiesa, bija pienākums lūgt Tiesu interpretēt Regulas (EK) Nr. 796/2004 68. pantu – pretējā gadījumā tai bija jāpamato savs lēmums, ņemot vērā kritērijus, kurus Tiesa uzskaitīja lietā *Cilfit* – tā aprobežojās ar konstatējumu, ka prasītāja ierosinātie jautājumi neprasīja Tiesas interpretāciju prejudiciāla nolēmuma tiesvedībā, nenorādot nekādu detalizēto pamatojumu šādas procesuālas nostājas ieņemšanai.
- 46 Ņemot vērā visus minētos apsvērumus, šī tiesa uzskata, ka Tiesai ir jāuzdod trīs prejudiciālie jautājumi.